

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2465

Vragen van de leden **Becker** en **Brekelmans** (beiden VVD) aan de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over *de participatie van Oekraïense vluchtelingen in onze samenleving* (ingezonden 23 maart 2022).

Antwoord van Minister **Van Gennip** (Sociale Zaken en Werkgelegenheid), mede namens de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid en de Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen (ontvangen 15 april 2022).

Vraag 1

Is het juist dat het kabinet uitgaat van het op korte termijn in Nederland opvang bieden aan 50.000 Oekraïense vluchtelingen en dat daarbij wordt bekeken of burgemeesters wettelijk verantwoordelijk kunnen worden gemaakt voor die opvang? Zo ja, hoe zou deze verantwoordelijkheid eruit zien?

Antwoord 1

De veiligheidsregio's zijn inderdaad door het kabinet gevraagd om op korte termijn samen met gemeenten 50.000 opvangplekken te creëren voor ontheemden uit Oekraïne. Nu er sprake is van een landelijke crisis vervullen de voorzitters van de veiligheidsregio's op grond van artikel 39 van de Wet veiligheidsregio's hierin een coördinerende rol binnen hun veiligheidsregio's. Zoals ook aangegeven in de brieven van 8 en 17 maart jl. aan de Tweede Kamer¹ zet het kabinet noodrecht in – zonder de noodtoestand af te kondigen – nu er sprake is van buitengewone omstandigheden vanwege een grote toestroom van personen die vanuit Oekraïne naar Nederland vluchten. Die voorwaarde is vervuld en daarom heeft het kabinet besloten per 1 april 2022 de artikelen 2c en 4 van de Wet verplaatsing bevolking in werking te stellen, waardoor burgemeesters de wettelijke taak krijgen om te voorzien in de opvang van ontheemden uit Oekraïne. Uw Kamer is hierover per brief van 30 maart jl. geïnformeerd.²

Vraag 2

Deelt u de mening dat de Oekraïense vluchtelingen zo goed mogelijk moeten kunnen deelnemen aan de Nederlandse samenleving voor de tijd dat ze hier zijn? Zo ja, welke rol ziet u hierin voor het Ministerie van Sociale Zaken en

¹ Kamerstuk 19 637, nr. 2829 en Kamerstuk 19 637, nr. 2834.

² Kamerstuk 19 637, nr. 2839.

Werkgelegenheid (SZW) ten opzichte van de gemeenten die hier in de praktijk de verantwoordelijkheid voor zullen dragen?

Antwoord 2

Ik hecht er veel waarde aan dat de ontheemden uit Oekraïne voor de tijd dat zij hier zullen zijn, gemakkelijk een weg weten te vinden in ons land. Dat begint met het leren van de taal en het wegwijs worden in onze samenleving. In het kabinet is hierover brede overeenstemming en we zullen daarom krachten bundelen. Zo ben ik voornemens samen te werken met mijn ambtsgenoot, de Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs (PVO), aan de realisatie van laagdrempelige voorzieningen waar volwassenen terecht kunnen voor taalonderwijs, gecombineerd met praktische lessen die hen de weg wijzen in onze samenleving. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) verkent de mogelijkheden om te komen tot een passend aanbod in samenwerking met gemeentes en SZW. De mogelijke inrichting van tijdelijke voorzieningen om dit passend aanbod te kunnen leveren, wordt in de uitwerking meegenomen. Van even groot belang is het bereiken van ontheemden uit Oekraïne die door particulieren worden opgevangen. Ik verken de mogelijkheden voor manieren waarop we ook hen kunnen bereiken, bijvoorbeeld via de inzet van (landelijk opererende) vrijwilligersorganisaties. De initiatieven worden in overleg en in nauwe afstemming met gemeenten en andere relevante partijen uitgewerkt, zodat gemeenten niet worden belast met extra werkzaamheden waarvoor geen capaciteit beschikbaar is.

Vraag 3

Welke rol speelt het Ministerie van SZW in de programmaorganisatie die apart wordt opgericht voor een Nationaal Programma Oekraïense vluchtelingen en wat is uw inzet hierbij?

Antwoord 3

De programmaorganisatie – in de vorm van een programma-Directoraat-Generaal wordt op dit moment door het Ministerie van Justitie en Veiligheid uitgewerkt. Over de exacte invulling ervan, inclusief de rol en betrokkenheid van mijn ministerie, zal de Minister van Justitie en Veiligheid (JenV) de Kamer zo spoedig mogelijk informeren.

Vraag 4

Hoe hoog schat u momenteel de extra gemeentelijke kosten die bij de opvang van in elk geval de geschatte groep van 50.000 personen komen kijken en op welke wijze worden de gemeenten gecompenseerd? Zal deze compensatie ook gelden bij veel grotere aantallen vluchtelingen die mogelijk de komende maanden Nederland zullen bereiken?

Antwoord 4

Momenteel wordt in kaart gebracht wat de extra gemeentelijke kosten zijn die bij de opvang van ontheemden uit Oekraïne komen kijken. Zoals ook benoemd in de brief aan uw Kamer van 17 maart jl. werkt het kabinet samen met partners binnen en buiten de rijksoverheid aan financiering van de opvanglocaties en bijhorende kosten in gemeenten en Veiligheidsregio's. Uitgangspunt hierbij is dat het kabinet van Rijksweg de kosten die gemaakt zullen worden door gemeenten en Veiligheidsregio's integraal zal vergoeden. In de brieven aan de Tweede Kamer van 30 maart jl. en 6 april jl.³ zijn budgettaire tabellen opgenomen met maatregelen waartoe reeds door het kabinet is besloten, inclusief een raming van het budgettaire beslag.

Vraag 5

Op welke wijze kunnen Oekraïense vluchtelingen aanspraak maken op inkomensondersteuning en welke rol speelt de gemeente hierbij? En in hoeverre kunnen Oekraïense vluchtelingen in de toekomst gebruik maken van toeslagen?

³ Kamerstuk 19 637, nrs. 2839 en 2854.

Antwoord 5

Ontheemden uit Oekraïne in de gemeentelijk opvang en de particuliere opvang hebben recht op leefgeld, zoals vastgesteld in de Regeling opvang ontheemden Oekraïne d.d. 1 april 2022.⁴ De gemeente verstrekt deze leefgeldten ambtshalve aan ontheemden die geregistreerd zijn bij de gemeente. Onder bepaalde omstandigheden hebben Oekraïense ontheemden recht op toeslagen. Het kabinet zal de Kamer hier zo spoedig mogelijk over informeren.

Vraag 6

Is het juist dat Oekraïense vluchtelingen niet inburgeringsplichtig zijn en niet onder de Wet inburgering vallen?

Antwoord 6

Mensen die het conflict in Oekraïne ontvluchten, zijn inderdaad niet inburgeringsplichtig. Op basis van de Richtlijn tijdelijke bescherming ontvangen zij een tijdelijke verblijfsstatus. Uit de Wet inburgering 2021 (Wi2021) volgt dat alleen personen die voor een niet-tijdelijk doel in Nederland verblijven (en personen die geestelijk bedienaar zijn) inburgeringsplichtig zijn. Ik vind het echter wel belangrijk dat Oekraïense ontheemden die in Nederland verblijven toegang hebben tot taalonderwijs en maatschappelijke oriëntatie. De mogelijkheden hiertoe worden momenteel verkend. Oekraïense personen die als gezinsmigrant in Nederland verblijven, zijn evenals andere gezinsmigranten, wél inburgeringsplichtig.

Vraag 7

Is het juist dat het kabinet zich in de eerste maanden volledig richt op het bieden van veiligheid en onderwijs?

Vraag 8

Is het kabinet daarnaast van plan via de gemeenten op enige wijze in de toekomst een aanbod te organiseren rond taal, werk en eventueel ontzorging wanneer blijkt dat Oekraïners voor een langere tijd in Nederland zullen blijven? Indien het antwoord ja is, hoe gaat u dit organiseren?

Antwoord 7 en 8

Voor het kabinet is de eerste prioriteit te zorgen voor de beschikbaarheid van basale voorzieningen, zoveel mogelijk gelijkwaardig aan de rechten en voorzieningen van personen die worden opgevangen via het reguliere asielproces. Concreet gaat het om te zorgen voor onderdak in een veilige omgeving en toegang tot medische zorg, leefgeld en onderwijs. Tegelijkertijd wordt nagedacht over een eventueel aanvullend aanbod rond taal en werk voor Oekraïense ontheemden wanneer blijkt dat zij voor een langere tijd in Nederland zullen (willen) blijven. Hoe een dergelijk aanbod eruit zou kunnen zien en hoe dit het beste kan worden georganiseerd, is onder meer afhankelijk van de omvang van de groep en de (uiteindelijke) verblijfsstatus die zij krijgen.

Vraag 9

Als het kabinet in de toekomst een rol voor de gemeenten ziet rond participatie van Oekraïense vluchtelingen, hoe wordt dan voorkomen dat er minder aandacht uitgaat naar de statushouders die onder de Wet inburgering vallen en voor wie we hebben afgesproken dat zij zo snel mogelijk werkervaring zouden moeten gaan opdoen?

Antwoord 9

Zoals ik in antwoord op de vragen 7 en 8 heb aangegeven, wordt nagedacht over scenario's waarin Oekraïense ontheemden voor langere tijd in ons land willen of moeten verblijven. Onderdeel daarvan zal zijn hun verdere integratie in ons land en hun participatie. Ook van Oekraïense ontheemden verwachten

⁴ Regeling van de Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid van 1 april 2022, nummer 3936963, houdende regels voor de huisvesting en verzorging van ontheemden als gevolg van het oorlogsgeweld in Oekraïne (Regeling opvang ontheemden Oekraïne).

we immers dat zij in dat geval snel en volwaardig meedoen, liefst via betaald werk. Een belangrijk uitgangspunt daarbij is oog te hebben voor uitvoerings- en financieringsaspecten, waaronder het voorkomen van verdringingseffecten op andere beleidsterreinen, zoals de Participatiewet en de Wi2021.

Vraag 10

Als Oekraïners hier straks aan het werk kunnen met een meldplicht, voor wie geldt die meldplicht dan en bij welke instantie?

Antwoord vraag 10

Met ingang van 1 april geldt een meldplicht voor werkgevers die een vreemdeling arbeid willen laten verrichten op grond van de nieuwe vrijstelling in artikel 6.5. van het Besluit uitvoering Wet arbeid vreemdelingen. Zij moeten ten minste twee werkdagen voor de aanvang van de werkzaamheden een melding doen bij UWV.

Vraag 11

Bent u bekend met het feit dat verschillende uitzendbureaus openstaan voor het aannemen van Oekraïense vluchtelingen? Bent u van plan om met deze branche het gesprek aan te gaan en hoe gaat u ervoor waken dat deze mensen vanwege hun kwetsbare positie het slachtoffer worden van uitbuiting?

Antwoord 11

Het is mij bekend dat verschillende uitzendbureaus hebben aangegeven open te staan voor het aannemen van Oekraïense ontheemden. Ik heb gesproken met verschillende organisaties, waaronder een uitzendorganisatie en brancheorganisatie, over de situatie omtrent Oekraïne.

De groep ontheemden uit Oekraïne bestaat ook uit kwetsbare, soms door oorlogsgeweld getraumatiseerde mensen. Het is van groot belang dat zij – zoals iedereen in Nederland – conform cao's en wet- en regelgeving tegen goede arbeidsvoorwaarden en onder goede arbeidsomstandigheden kunnen werken. De werkgever dient zich dan ook te houden aan de wet- en regelgeving die geldt in Nederland.

Daarnaast beperkt de vrijstelling zich in eerste instantie tot het verrichten van arbeid in loondienst. Door de vrijstelling te beperken tot arbeid in loondienst, zijn de vreemdelingen naar verwachting beter beschermd tegen misstanden zoals onderbetaling en schijnzelfstandigheid.

Om het risico op misstanden zoals onderbetaling en slechte arbeidsomstandigheden te signaleren en te verkleinen, is het belangrijk om zicht te houden op de mensen die aan de slag gaan. Daarom geldt er voor werkgevers een meldplicht als zij mensen uit deze groep in dienst willen nemen. Zij moeten ten minste twee werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden bij UWV melden dat zij een vreemdeling op grond van de vrijstelling tewerkstellen. Het niet naleven van deze nieuwe meldplicht is beboetbaar op grond van de Wet arbeid vreemdelingen.

De Nederlandse Arbeidsinspectie houdt regulier toezicht op de naleving van de arbeidswetten, zoals de Wav, WML, ATW en Arbowetgeving. Zij betreft alle beschikbare informatie, dus ook meldingen in het kader van de meldplicht in haar risicogerichte en programmatische toezicht.

Vraag 12

Bent u bereid deze vragen een voor een te beantwoorden voor het Commissiedebat Inburgering en Integratie van 30 maart aanstaande?

Antwoord 12

Het geplande commissiedebat Inburgering en Integratie van 30 maart jl. is inmiddels verplaatst naar 20 april 2022. Hierbij zend ik u de antwoorden voor het commissiedebat toe.